

ЎЗБЕКИСТОН RESPUBLIKASI
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ

Рўйхатга олинди:

№ БД - 107

2017 йил "18" 08

Олий ва ўрта махсус таълим
вазирлиги

ЎЗБЕК ТИЛИ
ФАН ДАСТУРИ

(Барча бакалаврият таълим йўналишлари учун)

Тошкент – 2017

Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг 2017 йил "24" 08 даги "603" -сонли буйруғи билан фан дастури рўйхати тасдиқланган.

Фан дастури Олий ва ўрта махсус, касб-хунар таълим тўғрисидаги қўшма қисмига ўқув-ўқувчи бирлашмалар фаолиятини мувофиқлаштирувчи кенгашнинг 2017 йил "18" 08 даги 4 -сонли баённомаси билан маъқулланган.

Фан дастури Ўзбекистон Миллий университетида ишлаб чиқилди.

Туъвчилар:

- Н.Хусанов — Тошкент молия институтини, филология фанлари доктори, профессор.
- М.Абдурахмонова — Ўзбекистон Миллий университети, филология фанлари номзоди, доцент.
- У.Дарфасов — Тошкент давлат шарқшунослик институтини, филология фанлари номзоди, доцент.
- Г.Аслинова — Олий ҳарбий божхона институтини, педагогика фанлари номзоди, доцент.

Таърифчилар:

- М.Ахмедова — Тошкент ахборот технологиялари университети "Ўзбек ва рус тиллари" кафедраси доцентини, педагогика фанлари номзоди.
- К.Раҳимова — Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигининг механизациялаш муҳандислари институтини Топлар кафедраси доцентини, филология фанлари номзоди.
- У. Холмухамедова — Ўзбекистон Миллий университети "Ўзбек тили ва нутқ маданияти" кафедраси катта ўқитувчиси.

Фан дастури Ўзбекистон Миллий университети Кенгашида кўриб чиқилган ва тавсия қилинган (2017 йил "14" 07 даги 6 -сонли баённома).

I. Ўқув фанининг долзарблиги ва олий касбий таълимдаги ўрни

"Ўзбек тили" фанини ўқитиш Ўзбекистонда истиқомат қиладиган бошқа миллат вакиллари билан давлат тилини пухта эгаллашга, миллий, маданий қадриятларни ўрганишга ва улғурга хурмат билан муносабатда бўлишга, бarchа соҳаларда эркин фикр алмашишга ҳамда мутахассислик доирасида мулоқот юритишга замин яраттади.

"Ўзбек тили" фани давлат тилида ота-она ва ёзма мулоқот юритиш, тилнинг орфоэпик ва имло қондалари, соҳавий терминология, мутахассислик тили, монологик ва диалогик матн тузиш, нутқ услублари, соҳавий хужжатларни тайёрлаш ва расмийлаштириш масалаларини камраб олади.

Ушбу фан дастури таълим ўзга тилларда олиб бориладиган олий таълим муассасаларида давлат тилини ўргатиш учун меъёрий хужжат саналади ҳамда талабалар ўзбек тилидан эгаллашлари шарт бўлган билим, кўникма, маълумотларнинг зарурий меъёрини асослаб беради.

"Ўзбек тили" фани гуманитар ва ижтимоий-иқтисодий фанлар блокига киритилган курс ҳисобланади, биринчи курсда ўқитилиши мақсадга мувофиқ.

II. Ўқув фанининг мақсади ва вазифаси

"Ўзбек тили" фанининг асосий мақсади талабаларнинг қундалиқ, илмий ва касбий соҳаларда фаолият олиб бориши учун ўқитишнинг коммуникатив-нутқий тамойили асосида улларда фан бўйича эгалланган билим, кўникмаларни мулоқот ва иш фаолияти жараянида қўллаш маълумотини шакллантиришга қаратилган.

Фанининг вазифалари:

- нутқий компетенцияни ривожлантириш;
- ота-она ва ёзма нутқ соҳавий терминларни самарали қўллаш кўникмаларини шакллантириш;
- ижтисосликка оид матн тузиш, уни таҳрир ва таҳлил қилиш маълумотларини хоски қилиш;
- соҳавий хужжатларни тузиш, шу жумладан электрон хужжатларни тулдирриш ва расмийлаштириш кўникмаларини шакллантириш.

Талабаларнинг билим, кўникма ва маълумотларига қўйилган талаблар:

— ўзбек адабий тили меъёрлари, нутқ услублари тўғрисида тасаввурга эга бўлиш;

— касбий терминологияни, ота-она ва ёзма нутқ хусусиятларини билиш ва

Улардан фойдаланиш:
— матн тузиш, уни таҳлил ва таҳрир қилиш, соҳавий хужжатларни тайёрлаш ва расмийлаштириш, касбий мулоқот юритиш кўникмаларига эга бўлиш керак.

III. Асосий назарий кичм (амалий машурлотлар)

1-мавзў. “Ўзбекистон – ягона Ватан”

Озгак илук:

Мавзўга оид маттни ўқиб, мазмунини тўлик тинглаб тушуниш. Матндаги атама ва ибораларнинг маъносини изоҳлаш. Ватан ҳақидаги шеърлардан намуналар ёд олиш.

Ёзма илук:

Матндан таянч сўз ва ибораларни ажратиб ёзиш. Матндаги асосий фикрни ёзма равишда ифодалаш. Республика байналмилл маданият маркази ҳақида кичка маълумот ёзиш.

Грамматика:

Орфоэпия қоидалари. Ўзбек тилида товушлар талаффузи.

2-мавзў. “Ўзбек тили – Давлат тили”

Озгак илук:

Мавзўга оид маттни ўқиб тушуниш. Матндаги асосий фикрни ажратиб сўзлаб бериш.

Ёзма илук:

“Мен Ўзбек тилини ўрганишман” мавзусида диалог тузиш ва уни инсценировка қилиш. Мустафаккирларнинг тили ҳақидаги фикрларидан намуналар келтириш.

Грамматика:

Ўзбек тилининг илмо қоидалари.

3-мавзў. “Миллий қадриятлар – миллат ифтихори”

Озгак илук:

Мавзўга оид маттни ўқиб тушуниш. Матндаги термин ва ибораларнинг маъносини изоҳлаш. Матнга муносабат билдириб сўзлаш. Миллий урф-одатларни таърифлаб бериш.

Ёзма илук:

Бирор миллий байрам, маросимдан олинган таассуротларни ёзиш. “Турли миллатларнинг урф-одатлари” мавзусида полилог тузиш ва уни инсценировка қилиш.

Грамматика:

Ўзбек тилида сўз ясаллиши.

4-мавзў. “Тарих ва замонамиз”

Озгак илук:

Мавзўга оид маттни ўқиб тушуниш. Матндаги термин ва ибораларнинг маъносини изоҳлаш. Маттни киекартириб сўзлаб бериш. Тарихий сўзларнинг замонавий муқобилларини топиш.

Ёзма илук:

Тарихий асар ёки фильмлардан бири ҳақидаги таассуротларни ёзиш. Тарихий шахслардан бирини тасвирлаш.

Грамматика:

Тилининг лексик қатламлари.

5-мавзў. “Улғ аждодларимиз”

Озгак илук:

Мавзўга оид маттни ўқиб тушуниш. Матндаги атама ва ибораларнинг маъносини изоҳлаш. Маттни кенгайтириб сўзлаб бериш. Матни кичмларга бўлиб, ҳар бир кичмин номлаш.

Ёзма илук:

Машҳур адиблардан бири ҳақида тақдимот тайёрлаш. Буюк адибларимизнинг асарлари рўйхатини тузиш.

Грамматика:

Атамалар ва улларнинг вужудга келиши.

6-мавзў. “Ватан ва ватанпарварлик”

Озгак илук:

Мавзўга оид маттни ўқиб тушуниш. Матндаги термин ва ибораларнинг маъносини изоҳлаш. Матни биринчи шахс номидан сўзлаб бериш. Мавзў бўйича баҳс-мунозарادا иштирок этиш.

Ёзма илук:

Тарихда ўз жасорати билан ном қолдирган қаҳрамонлар ҳақида хикоя тузиш. “Ватанпарварлик нима?” мавзусида эссе ёзиш. Даврий нашрлардаги мақолалар асосида фидойилиги билан танилган замондошларимиз ҳақида маълумот тайёрлаш.

Грамматика:

Ижтимоий-сиёсий лексика.

7-мавзў. “Музейлар – ўтмиш ва келажак орасидаги кўприк”

Озгак илук:

Мавзўга оид маттни ўқиб тушуниш. Матндаги термин ва ибораларнинг маъносини изоҳлаш. Матнга муносабат билдириб сўзлаш.

Ёзма илук:

Ўзбекистон музейларидан бири ҳақида тақдимот тайёрлаш. Жаҳоннинг машҳур музейлари ҳақида кизикарли маълумотлар тайёрлаш. Соҳа музейи ҳақида матн тузиш.

Грамматика:

Соҳавий терминлар ва улларнинг қўлланиши.

8-мавзў. “Келажак билимли ёшлар қўлида”

Озгак илук:

Мавзўга оид маттни ўқиб тушуниш. Матни ижодий сўзлаш. Мавзў бўйича баҳс-мунозарادا иштирок этиш.

Ёзма илук:

“Иктидорли ёшлар” мавзусида боғланишли матн тузиш. “Менинг тенгдошларим” мавзусида диалог тузиш ва уни инсценировка қилиш. Ёшлар ҳаётини кизикарли ҳолиса ва воқеалар тўғрисида хикоя тузиш.

Грамматика:
Ўзбек тилида синонимлар.

9-мавзӯ. “Замонавий дунёда тавлим”

Озакчи нутик:
Мавзӯга оид матнни ўқиб тушуниш. Матндаги термин ва ибораларнинг маъносини изоҳлаш. Матнни режа асосида сўзлаб бериш.

Ёзма нутик:
Турли мавлакатларнинг тавлим тизимлари ҳақида мавлӯмот тайёрлаш. Чет эллик ташаббуслар ҳаёти ақс эттирилган баъдий асар ёки фильм ҳақидаги тавсирларни ёзиш. Турли тавлим муассасалари ҳақида полилог тузиш ва уни инсценировка қилиш.

Грамматика:
Тил ва терминология.

10-мавзӯ. “Китоб мутолааси”

Озакчи нутик:
Мавзӯга оид матнни ўқиб тушуниш. Матнни ижодий сўзлаш. Китобни тавсия қилиш усуллари ҳақида фикр билдириш.

Ёзма нутик:
Ўқилган китоблар тўғрисида диалог тузиш ва уни инсценировка қилиш. Ўқилган китоблар рўйхатини тузиш ва уларга қисқача тавсир бериш.

Грамматика:
Эркин ва турғун бирикмалар.

11-мавзӯ. “Алишер Навоий номидаги Ўзбекистон Миллий кутубхонаси”

Озакчи нутик:
Мавзӯга оид матнни ўқиб тушуниш. Матндаги термин ва ибораларнинг маъносини изоҳлаш. Матнга муносабат билдириб сўзлаш.

Ёзма нутик:
Университет кутубхонаси ҳақида матн тузиш. Электрон кутубхона билан ишлаш бўйича тавсиялар ёзиш. Баъдий асарларга бағишланган интернет сайтларининг рўйхатини тузиш.

Грамматика:
Фразеологик бирикмаларнинг турлари ва услубий хусусиятлари.

12-мавзӯ. “Адабиёт – маънавиятнинг юксалтирувчи манба”

Озакчи нутик:
Мавзӯга оид матнни ўқиб тушуниш. Матндаги термин ва ибораларнинг маъносини изоҳлаш. Матндаги асосий фикрни ажратиб сўзлаб бериш.

Ёзма нутик:
Баъдий асар қаҳрамони ўқувчинини қандай тарбиялаши ҳақида фикр билдириш ва унга мисоллар келтириш. Машҳур адабий қаҳрамонлар ҳақида тақдирот тайёрлаш. Адабиёт ҳақидаги хикматли сўзлардан намуналар ёзиш.

Грамматика:
Нутқ услублари. Баъдий услуб ва унинг хусусиятлари.

13-мавзӯ. “Оммавий ахборот воситалари”

Озакчи нутик:
Мавзӯга оид матнни ўқиб тушуниш. Матндаги термин ва ибораларнинг маъносини изоҳлаш. Матнга муносабат билдириб сўзлаш. Мавзӯ бўйича баҳс-мунозардада иштирок этиш.

Ёзма нутик:
Оммавий ахборот воситаларининг фаолияти ҳақида фикр билдириш. Телекўрсатувлар ва радиокўрсаткичлар, газета ва журналлардаги материаллар, реклама матнларини таҳлил қилиш. “XXI асрда ахборотнинг ўрни” мавзусида эссе ёзиш.

Грамматика:
Публицистик услуб ва унинг хусусиятлари.

14-мавзӯ. “Интернет ҳаётимизда”

Озакчи нутик:
Мавзӯга оид матнни ўқиб тушуниш. Матндаги термин ва ибораларнинг маъносини изоҳлаш. Мавзӯ бўйича баҳс-мунозардада иштирок этиш.

Ёзма нутик:
Интернет маданияти ҳақида матн тузиш. Тавлим жараёнида энг кўп фойдаланиладиган интернет сайтлари рўйхатини тузиш ва тавсия қилиш. Интернетдан фойдаланиш тўғрисида полилог тузиш ва уни инсценировка қилиш.

Грамматика:
Озакчи-ёзма услуб ва унинг хусусиятлари.

15-мавзӯ. “Ўзбекистон ва жаҳон”

Озакчи нутик:
Мавзӯга оид матнни ўқиб тушуниш. Матндаги термин ва ибораларнинг маъносини изоҳлаш. Матнни қисқарттириб сўзлаб бериш.

Ёзма нутик:
Ўзбекистон аъзолик қилаётган халққаро ташкилотлар ҳақида мавлӯмот тайёрлаш. Халққаро ташкилотлардан бирининг фаолияти ҳақида тақдирот тайёрлаш. Халққаро ташкилотларнинг қисқартма номлари рўйхатини тузиш.

Грамматика:
Расмий дипломатик услуб ва унинг хусусиятлари.

16-мавзӯ. “XXI асрда инновациялар”

Озакчи нутик:
Мавзӯга оид матнни ўқиб тушуниш. Матндаги термин ва ибораларнинг маъносини изоҳлаш. Турли соҳаларга оид инновациялар ҳақида гапириб бериш.

Ёзма нутик:
“Замондошларимизнинг кашфиётлари” мавзусида тақдирот тайёрлаш.

Қасб соҳасидаги инновациялар ҳақида маълумот тайёрлаш. Соҳада қўлланганин байналмилал сўзлар лугатини тузиш.

Грамматика:

Илмий услуб ва унинг хусусиятлари.

17-мавзу. “Давримизнинг глобал муаммолари”

Озғак илм:

Мавзуга оид маттни ўқиб тушуниш. Матндаги термин ва ибораларнинг маъносини изоҳлаш. Маттни ўзгартириб сўзлаб бериш. Мавзу бўйича баҳс-мунозарда иштирок этиш.

Ёзма илм:

Инсоният олдида турган глобал муаммолар тўғрисида тақдимот тайёрлаш. Глобал муаммолардан бирита бағишланган публицистик мақола ёзиш.

Грамматика:

Мақола ва унинг турлари.

18-мавзу. “Табиат ва инсон”

Озғак илм:

Мавзуга оид маттни ўқиб тушуниш. Матндаги термин ва ибораларнинг маъносини изоҳлаш. Маттни ижодий сўзлаш.

Ёзма илм:

Дунёда ва Ўзбекистонда мавжуд экологик муаммолар ҳақида эссе ёзиш. “Орол фожiasi” мавзусида тақдимот тайёрлаш. Ўзбекистон экологик ҳаракатининг фаолияти тўғрисида маълумот тайёрлаш.

Грамматика:

Интервью олиш ва интервью бериш қондалари.

19-мавзу. “Инсон ва саломатлиги”

Озғак илм:

Мавзуга оид маттни ўқиб тушуниш. Матндаги термин ва ибораларнинг маъносини изоҳлаш. Матнга муносабат билдириб сўзлаш. Мавзу бўйича баҳс-мунозарда иштирок этиш.

Ёзма илм:

“Саломатлигимиз ўз кўлимизда” мавзусида эссе ёзиш. Жаҳон мединнаси ютуқлари ҳақида тақдимот тайёрлаш. Саломатлик ҳақидаги ўзбек халқ мақолларидан намуналар ёзиш. Меҳнат хавфсизлиги қондаларини тузиш.

Грамматика:

Репортаж тайёрлаш.

20-мавзу. “Хуқуқий маданият”

Озғак илм:

Мавзуга оид маттни ўқиб тушуниш. Матндаги термин ва ибораларнинг маъносини изоҳлаш. Матндаги асосий фикрни ажратиб сўзлаб бериш.

Ёзма илм:

“Қонунларни ўрганиш ва уларга риоя қилиш” мавзусида матн тузиш.

Ўзбекистон фуқароларининг хуқуқлари ва бурчлари тўғрисида диалог тузиш. Умумхалқ лексикасига кирган хуқуқий терминлар лугатини тузиш.

Грамматика:

Расмий-идоравий услуб ва унинг хусусиятлари.

21-мавзу. “Ўзбекистонда олий таълим”

Озғак илм:

Мавзуга оид маттни ўқиб тушуниш. Матндаги термин ва ибораларнинг маъносини изоҳлаш. Маттни кенгайтириб сўзлаб бериш.

Ёзма илм:

Ўзбекистондаги олий таълим муассасалари ҳақида маълумот тайёрлаш. Олий таълим муаммоларига бағишланган илмий мақола ёзиш. Олий таълим терминлари лугатини тузиш. Ўзбекистондаги олий таълим муассасаларининг номларини кискартма отлар шаклида ифодалаш.

Грамматика:

Услубий хошланган ва услубий бетараф сўзлар

22-мавзу. “Илм масканининг ҳаётидан”

Озғак илм:

Мавзуга оид маттни ўқиб тушуниш. Матндаги ном ва ибораларнинг маъносини изоҳлаш. Маттни ўзгартириб сўзлаб бериш.

Ёзма илм:

Илм маскани ҳақида тақдимот тайёрлаш. Университет (институ)да ўтказиладиган маънавий-матрифий тадбирлардан репортаж тайёрлаш. Илм масканига тарихи ҳақида боғланишли матн тузиш.

Грамматика:

Сўзлашув услуби ва унинг хусусиятлари. Шевага хос сўзлар.

23-мавзу. “Бўлажак касбим”

Озғак илм:

Мавзуга оид маттни ўқиб тушуниш. Матндаги термин ва ибораларнинг маъносини изоҳлаш. Матнга муносабат билдириб сўзлаш.

Ёзма илм:

Қасб таъливи тўғрисида эссе ёзиш. Қасб-хунар мавзусида ўзбек мақолларидан намуналар ёзиш. Мутахассисликка оид терминлар лугатини шакллантириш.

Грамматика:

Матн ва унинг кўринишлари.

24-мавзу. “Ҳаёт менинг тасаввуримда”

Озғак илм:

Ҳаётга муносабат ва қизиқишлар ҳақида гапириб бериш. Инсон баркамолликка эришиши учун нималар қилиши кераклиги ҳақида фикр билдириш. Ҳаётдаги исғалини тасвирлаб бериш. Мавзу бўйича баҳс-мунозарда иштирок этиш.

Ёзма нуқта:

“Хат менинг тасаввуримда” мавзусида эссе ёзиш. Хатдаги максаллар ва фрулар хақида диалогик матн тузиш ва уни инценировка килиш.

Грамматика:

Диалогик матннинг маъно муносабатига кўра турлари.

25-мавзу. “Устоз мактаби”

Озаски нуқта:

Мавзуга оид матнни ўқиб тушуниш. Матндаги термин ва ибораларнинг маъносини изохлаш. Матнни ижодий сўзлаш. Устозларга бағишланган шеър ёд олиш.

Ёзма нуқта:

Касбий фаолиятда устоз ва шогирд аъёналари тўғрисида матн тузиш. Устозлар хақида эссе ёзиш. Устоз хақидаги ривоятлардан намуналар ёзиш.

Грамматика:

Монологик матн. Монологик матнда мазмун изчиллиги ва оҳанг.

26-мавзу. “Касбим тарихи”

Озаски нуқта:

Мавзуга оид матнни ўқиб тушуниш. Матнни режа асосида сўзлаб бериш. Танланган касб хақида ривот ёки хикоя сўзлаб бериш.

Ёзма нуқта:

“Соҳанинг вужудга келиши ва ривожланиши” мавзусида матн тузиш. Касб тараккиети хақидаги маълумотлардан хронологик жадвал тузиш. Иш жараёнидаги мулоқот вазиятларини акс эттирувчи касбий ўйин сценарийсини тузиш ва уни инценировка килиш.

Грамматика:

Соҳа лугатлари. Уларда терминлар ва бирикмаларнинг берилиши.

27-мавзу. “Иктидор ва меҳнат”

Озаски нуқта:

Мавзуга оид матнни ўқиб тушуниш. Матнга муносабат билдириб сўзлаш. Мавзу бўйича баҳс-мунозарда иштирок этиш.

Ёзма нуқта:

“Қандай қилиб муваффақиятга эришиш мумкин?” мавзусида эссе ёзиш. Мамлакатимизда иктидорли ёшлар учун яратилган шароитлар хақида маълумот ёзиш. Касб соҳасида муваффақиятга эришиш тўғрисида диалог тузиш ва уни инценировка килиш.

Грамматика:

Матнга сўз ва термин танлаш.

28-мавзу. “Етук мутахассис”

Озаски нуқта:

Мавзуга оид матнни ўқиб тушуниш. Матндаги кўшимча фикрни ақраатиб сўзлаб бериш. Малакали мутахассис хақидаги тасаввурларни тапириб бериш.

Ёзма нуқта:

“Соҳамиз равнаки” мавзусида матн тузиш. Мутахассиснинг касбий компетенциялари рўйхатини тузиш ва уларни мисоллар билан изохлаб бериш.

Грамматика:

Матн тахлили ва тахрири.

29-мавзу. “Касб байрами”

Озаски нуқта:

Мавзуга оид матнни ўқиб тушуниш. Матнни ўзгартириб сўзлаб бериш. Турли мамлакатларда нишонланган шу касб эгаларининг байрамлари хақида тапириб бериш.

Ёзма нуқта:

Касб байрами хақида матн тузиш. Касб байрамга бағишланган репортаж ёзиш. Репортаж мазмунини резюме кўринишида ифодалаш.

Грамматика:

Матн мазмунининг қисқача баёни (резюме), унинг тузилиши ва ифода материалининг хусусиятлари.

30-мавзу. “Шарк академиялари”

Озаски нуқта:

Мавзуга оид матнни ўқиб тушуниш. Матнни давом эттирган ҳолда сўзлаб бериш. Илмга фидойиллик тушунчасини мисоллар билан таърифлаб бериш.

Ёзма нуқта:

Ихтисослик соҳасининг аҳамияти тўғрисида илмий услубдаги маълумотнома матнни тайёрлаш. Фан ривожига салмоқли хисса кўшган олимлар хақида реферат тайёрлаш.

Грамматика:

Реферат матни, унинг тузилиши ва ифода материалининг хусусиятлари.

31-мавзу. “Илм сари йўл”

Озаски нуқта:

Мавзуга оид матнни ўқиб тушуниш. Матнни қисқартриб сўзлаб бериш. Илмий ишларнинг фан ва соҳа ривожига кўшадиган хиссаи хақида тапириб бериш.

Ёзма нуқта:

“Соҳа ривожига фаннинг ўрни” мавзусида матн тузиш. Илмий ишларнинг турлари хақида қисқача тавсифлар ёзиш.

Грамматика:

Тақриз матни, унинг тузилиши ва ифода материалининг хусусиятлари.

32-мавзу. “Касб этикаси”

Озаски нуқта:

Соҳа ходимларининг одоб-ахлоқ қоидалари билан танилиши ва улар хақида тапириб бериш. Одоб-ахлоқ мавзусидаги хикमतларни ёд олиш. Мавзу бўйича баҳс-мунозарда иштирок этиш.

Ёзма нутик:
Олоб-ахлоқ мавзусидаги китобга аннотация ёзиш. "Мутяхассиснинг одоби ва ахлоқи" мавзусида диалог тузиш ва уни инсценировка қилиш.

Грамматика:
Аннотация матни, унинг тузилиши ва ифода материалининг хусусиятлари.

33-мавзу. "Нутқ олоби"

Озаки нутик:

Мавзуга оид матнини ўқиб тушуниш. Матндаги термин ва ибораларнинг маъносини изоҳлаш. Матнга муносабат билдириб сўзлаш. Касбий фаволятда нутқ маданиятининг аҳамияти ҳақида гапириб бериш.

Ёзма нутик:

"Мутяхассиснинг нутқ маданияти" мавзусида матн тузиш. Иш жараёнидаги муомала маданияти ҳақида касбий ўйин сценарийсини тузиш ва уни инсценировка қилиш.

Грамматика:

Меъёр тушунчаси.

34-мавзу. "Санъат ва маънавият"

Озаки нутик:

Мавзуга оид матнини ўқиб тушуниш. Матндаги терминларнинг маъносини изоҳлаш. Матнини ижодий сўзлаш.

Ёзма нутик:

"Санъат меннинг ҳаётимда" мавзусида эссе ёзиш. Санъаткорларни таърифлаб, реклама матнини тайёрлаш. Ўзбек киносининг мавзулари ва муаммолари ҳақида публицистик мақола ёзиш. Маданий ҳорлик олоби қондаларини ёзиш.

Грамматика:

Умумхалқ лексикасига кирган санъатшунослик терминлари.

35-мавзу. "Мен севган асар"

Озаки нутик:

Севимли асар ҳақида сўзлаб бериш. Замонавий ўзбек адабиёти ҳақидаги мавзумотларни гапириб бериш. Машҳур ўзбек шоирлари ижодидан намуналар ёд олиш.

Ёзма нутик:

"Адабиётнинг киши руҳий дунёсига таъсири" мавзусида эссе ёзиш. Ўнги китоблар ҳақида полилог матнини тузиш ва уни инсценировка қилиш.

Грамматика:

Бадний тасвир воситалари.

36-мавзу. "Иқтисод ва ҳаёт"

Озаки нутик:

Мавзуга оид матнини ўқиб тушуниш. Матндаги термин ва ибораларнинг маъносини изоҳлаш. Матндаги асосий фикрни ажратиб сўзлаб бериш.

Ёзма нутик:

Мамлакат иқтисодиётида юз берган янгиликлар ҳақида хабар тайёрлаш. Иқтисодий терминлар таркибидagi қисқартма отлар дўғатини тузиш. Иқтисодиётга оид қизқарчи мавзумотларни топиб ёзиш.

Грамматика:

Умумхалқ лексикасига кирган иқтисодий терминлар.

37-мавзу. "Иш юритиш тили ва услуби"

Хужжат – иш юритишнинг асоси. Хужжатчилик тарихи. Норматив (меъёрий) хужжат тушунчаси. Хужжат айланishi. Электрон хужжатлар.

Ёзма нутик:

"Хужжатлар тарихи" мавзусида матн тузиш. Иш юритиш терминларининг дўғатини тузиш.

38-мавзу. "Хужжат турлари ва хусусиятлари"

Хужжатларнинг таснифланиши. Хужжат реқвизитлари. Хужжат тайёрланишнинг асосий қондалари.

Ёзма нутик:

Иш юритиш хужжатларининг рўйхатини тузиш. Уларни кластер шаклида таснифлаш.

39-мавзу. "Ташкилий хужжатлар ва уларнинг турлари"

Ташкилий хужжатларининг вазифаси. Ташкилий хужжатларининг турлари. Ташкилий хужжатларининг лексик ва стилистик хусусиятлари. Шартнома. Меҳнат шартномаси. Низом. Ўрдиннома.

Ёзма нутик:

Меҳнат шартномаси матнини тузиш. Меҳнат шартномасидаги таянч сўзларни ажратиб ёзиш. Ўнги таянч муассасаси Низомининг тузилишини ёзиш.

40-мавзу. "Фармойиш хужжатлари ва уларнинг турлари"

Фармойиш хужжатларининг вазифаси. Фармойиш хужжатларининг турлари. Буйруқ. Фармойиш. Қўрсатма. Фармойиш хужжатларининг лексикаси ва стилистик хусусиятлари.

Ёзма нутик:

Ўнги таянч муассасаси буйруғининг матнини тайёрлаш. Фармойиш хужжатларида қўлданалиган таянч сўзларни ёзиш.

41-мавзу. "Мавзумот-ахборот хужжатлари"

Мавзумот-ахборот хужжатларининг вазифаси. Мавзумот-ахборот хужжатларининг турлари. Таржиман хол. Билдирги. Тавсифнома.

Ёзма нутик:

Таржиман хол ёзиш. Тавсифнома ёзиш.

42-мавзу. "Ишончнома. Тилхат. Тушунтириш хати"

Расмий ва шаклий ишончномалар. Тилхатнинг зарурий қисмлари ва уни тузувчи шахслар. Тушунтириш хатининг турлари.

Ёзма нуқта:
Тилхат матнини тузиш. Тушунтириш хати ёзиш.

43-мавзу. “Далолатнома. Мавлудотнома”
Далолатноманинг зарурий қисмлари ва уни тузувчи шахслар.
Мавлудотнома турлари. Мавлудотномани расмийлаштириши.

Ёзма нуқта:
Талабалар гуруҳининг ўзлаштириш кўрсаткичлари ҳақида мавлудотнома тузиш.

44-мавзу. “Мажлис баёни. Ҳисобот”
Баённомавларнинг турлари. Мажлис баёни. Мажлис баёнидан кўчирма.
Ҳисобот турлари. Даврий ҳисоботлар. Ҳуқуқ амалиёти ҳисоботи.

Ёзма нуқта:
Мажлис баёнини тузиш. Ўтказилган талбир тўғрисида ҳисобот ёзиш.

45-мавзу. “Хизмат ёшимчалари. Хатлар”
Хизмат ёшимчаларининг вазифаси. Хизмат хатларининг турлари. Сўров хати. Илтимос хати. Жавоб хати. Илова хат. Тасдиқ хати. Эслатма хат. Дарво хати. Талаб хати. Ахборот хати. Кафолат хати.

Ёзма нуқта:
Хизмат хатларининг матнларини тузиш.

IV. Амалий машғулотлар бўйича кўрсатма ва тавсиялар

Амалий машғулотлар мультимедиа куррилмалари билан жикозланган аудиторияда бир академик гуруҳни 2 га ажратган ҳолда ўтказилиши лозим. Машғулотлар фаол ва интерфаол усуллар ёрдамида ўтказилиши, замонавий педагогик ва ахборот технологиялар қўлланиши максалга мувофиқ.

V. Мустақил таълим ва мустақил ишлар

Мустақил таълим учун тавсия этилган мавзулар:

1. Буюк Ипак йўли ва унинг инсоният тарихидаги ўрни.
2. Тўмарис ва Широк ҳақидаги афсоналар.
3. Комусий олим Ал Хоразмий.
4. Ахмад ал Фароний ва унинг мероси.
5. Абу Наср Фобобий ва унинг буюк асарлари.
6. Ибн Синонинг “Тиб қонунлари”.
7. “Темур тузуклари”.
8. Мирзо Улуғбек – олим ва давлат арбоби.
9. Алишер Навоий – ўзбек адабий тилининг асосчиси.
10. Жалдидчилик ҳаракати намояндалари.
11. Бирлашган Миллатлар Ташкилоти.
12. Миллий маданий марказлар.
13. Ўзбекистон музейлари.
14. Дунёнинг машҳур университетлари.

15. Терроризм ва унинг инсониятта таҳдиди.
16. Шанхай ҳамкорлик ташкилотининг фаолияти.
17. Ўзбекистон Республикасининг ҳуқуқмағ портали.

Мустақил ишни қуйидаги топшириқлар қўйинишида бажариш тавсия этилади:

- мавзу бўйича расмий ахборот тайёрлаш;
- мавзу бўйича реферат тайёрлаш;
- мавзу бўйича электрон тақдимот (PPT) тайёрлаш;
- мавзу бўйича альбом тайёрлаш;
- мавзу бўйича лойиҳа яратиш;
- мавзу бўйича диалогик матн тузиш;
- мавзу бўйича монологик матн тузиш;
- терминлар лугатини тузиш;
- матнини ўзбек тилига таржима қилиш;
- бадний асарни мутолага қилиш;
- шеър ёллаш;
- мавзу бўйича баҳс-мунозаратга тайёрланиш;
- эссе ёзиш;
- мақола ёзиш;
- мақолага тақриз ёзиш;
- хикоя тузиш;
- оммабон мақола тайёрлаш;
- репортаж тайёрлаш;
- берилган мавзуда кластер тузиш;
- мавзуга оид сўзлардан кроссворд тузиш;
- мавлудотлардан жаъвал тузиш;
- иш юритиш ҳужжатларидан намуналар тайёрлаш.

VI. Асосий ва қўшимча ўқув адабиётлар ҳамда ахборот манбалари

Асосий адабиётлар

1. Muhiiddinova X., Salisheva Z., Ro'ialova X. O'zbek tili (oliy ta'lim muassasalarida nusxalari uchun darslik). – Toshkent: O'qituvchi, 2012. – 288 b.
2. Normatova S.H., Abdurahimova M. O'zbek tili (darslik). – Toshkent: JIDU, 2014. – 192 b.
3. Fayzullayeva S.H., Azimova N., Usmonova G. O'zbek tili (oliy o'quv yurtlarining iqtisodiy ta'lim yo'nalishlari talabalari uchun o'quv qo'llama). – Toshkent: Iqtisodiyot, 2012. – 108 b.
4. Yuldasheva S.H., Kabilova D., Sobitova M. O'zbek tili (o'quv qo'llama). – Nukus: BIlm, 2013. – 156 b.
5. Husanov N., Xo'jasulova R., Dilshodova N. O'zbek tili (o'quv qo'llama). – Toshkent: TML, 2017. – 336 b.
6. Latifov U. O'zbek tili (o'quv qo'llama). – Toshkent: ToshDShN, 2016. – 532 b.

Қўшимча адабиётлар

7. Ўзбекистон Республикасининг "Давлат тили ҳақида"ги қонуни (янги таҳририда) / ЎзР Олий Кенгашининг Ахборотномаси, 1989. – 26–28-сон, 453-модда; 1991. – 11-сон, 273-модда.
8. Ўзбекистон Республикасининг "Тавлим тўғрисида"ги қонуни. ЎзР Олий Мажлиси Ахборотномаси, 1997. – 9-сон, 225-модда; 2013. – 41-сон, 543-модда.
9. Ўзбекистон Республикаси Президентининг "Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича ҳаракатлар стратегияси тўғрисида"ги Фармони / ЎзР КХТ, 2017. – 6-сон, 70-модда; 20-сон, 354-модда.
10. Каримов И.А. Юсак маънавият – енгилмас куч. – Тошкент: Маънавият, 2008. – 176
11. Мирзиёев Ш.М. Эркин ва фаровон, демократик Ўзбекистон давлатини биргаликда барпо этамиз. – Т.: "Ўзбекистон", 2016. – 56 б.
12. Мирзиёев Ш.М. Танкидий таҳлил, катъий тартиб-интизом ва шахсий жавобгарлик – ҳар бир раҳбар фаолиятининг қудалик қондаси бўлиши керак. – Т.: "Ўзбекистон", 2017.
13. Мирзиёев Ш.М. Қонуни устуворлиги ва инсон манфаатларини тавминлаш – нур тараккиёти ва халқ фаровонлигининг гарови. – Т.: "Ўзбекистон", 2017. – 48 б.
14. Мирзиёев Ш.М. Буюк келажатимизни мард ва олижаноб халқимиз билан қурамиз. – Т.: "Ўзбекистон", 2017. – 488 б.
15. Аминов М., Маддалиев А., Махкамов Н., Махмудов Н. Иш юритиш (амалий қўлланма) – Тошкент: Ўзбекистон миллий энциклопедияси, 2014. – 456 б.
16. Асйова С. Вўҳона тизимида ме'уорту ҳудудлари уқтиш (рус гуқиллари учун о'қув қо'лланма). – Тошкент, 2016. – 176 б.
17. Iskandargova G., Gulibonu Keyvatli. O'zbek tili darsligi (xitoyliklar uchun). – Rekin, 2016. – 348 б.
18. Aю Rash. Basic course in uzбек. Published by Indiana University, 1996.
19. Turdiyeva K., Ahmedova D. O'zbek tili (tbbiyot institutlarining rus guqillari talabalarig uchun darslik). – Toshkent: Musiqa, 2007. – 206 б.
20. Qahhorova N., Mubammadova S. O'zbek tili. -Toshkent: Universitet, 2004. – 192 б.
21. Рафиев А. ва б. Чет элликлар учун ўзбек тили. II қисм (CD дискда). – Тошкент: Ўзбекистон, 2001.
22. Raifov A., Mahmudov N., Yuldashev I. Nutq madaniyati va davlat tilida ish uqitish. – Toshkent, 2013. – 143 б.
23. Русча-ўзбекча луғат (2 жилдли). – Тошкент: Ўзбекистон миллий энциклопедияси, 2013.
24. Usmonova Sh. O'zbek tili (koreyslar uchun). – Pusan, 2005. – 182 б.
25. Ўзбек тилининг изоҳли луғати (5 жилдли). – Тошкент: Ўзбекистон Миллий энциклопедияси, 2005–2008.

Интернет сайтлари

1. <http://teacheroutselvesibzbek.com/resources/coursebooks/> – Самоучитель ўзбекского языка.

2. <http://solver.uz/translate.php> – Русско-ўзбекский переводчик.
3. http://sahifa.uz/rusko_uzbekskij_gazgovotnik.aspx – Русско-ўзбекский разговорник.
4. http://sahifa.uz/uzbeksko_russkij.aspx – Ўзбекско-русский переводчик.
5. <https://my.gov.uz/> - Ягона интерактив давлат хизматлари портали.
6. <https://www.lex.uz>. – Ўзбекистон Республикаси қонуни ҳужжатлари маълумотлари миллий базаси.
7. <http://ibragu.diyonet.uz/> – тавлим портали